

Elhunyt keresztjeink ácsolója és hordozója
Papp Ferenc (India-Indíja, 1929 – Újvidék, 2014)

Jövő év kezdetén lesz negyed évszázada, hogy Papp Ferenc újvidéki kárpitos mester máról holnapra kinőtt a névtelenség homályából és vált belőle nem csupán a székváros, hanem az egész Délvidék magyarságának rendíthetetlen harcosa. Vagy négy évtizeddel korábban, tizenhét éves korában szárnyra kapott már híre. Akkoriban történt, hogy a saját árnyékától is rettegő titói rezsim államellenes tevékenység miatt letartóztatta az akkor gimnazista ifjút, amiről a szolgalelkű magyar janicsár ügyészünk több hazug cikkben tájékoztatta napilapunk olvasót, azt állítván, hogy Tóth József katolikus papunk befolyására ellenséges politikai szervezkedésbe bonyolódott. S hogy e förtelmes hazugságnak nyomatékot is adjon, azt is kitalálta az akkoriban szédületes karriert átélő jogászunk, hogy a pap maga is és a körüle tömörülő fiatalok fajtalanokdtak a hittanórák alatt. Feri szerint az volt a szerencsésük, hogy Tóth tisztelendő atya nem rendült meg az őt gyalázó hírveréstől, sőt, a mitrovicai börtönben még gyóntak-áldoztak is közreműködésével a rabtársai, akiknek – persze titokban – lelki vezetőjüké vált. Ettől kaptak mindannyian erőt, hogy lelki károsodás nélkül szabadulhattak a börtönből, s évtizedek múlva Papp Ferenc az első adandó alkalommal belevetette magát a délvidéki magyar politikai szervezkedésbe, mit sem törődve már azzal, hogy szabadulásától fogva – ki tudja, talán haláláig – rendőri megfigyelés alanyává lett.

Édesapja a húszas években afféle ispán volt egy nagybirtokon a szerémségi Indián (Indíja), nem voltak hát elesettek. Sarki házuk lett Újvidéken az akkori Gömbös Gyula utca – Istenem! Szabad-e leírunk, hogy ilyen is volt Újvidéken végén – végén, a vasúti sorompó mellett. Kilencven legelején az ő háza konyhájában szövögették vidékünk legbátrabb politikusai a VMDK néven hamarosan létrehozott politikai szervezetünk létrehozásának terveit, az elsőét, amely csakugyan saját elképzeléseink szerinti feladatokat vállalt magára. Köztük azt az egyik legsúlyosabbat, hogy nyilvánosan föl kell vetni a kérdést: Mi történt a háború végén a vajdasági magyarokkal és németekkel. A kárpitos műhelye arra is jó volt, hogy az első megemlékezésre száz kis keresztet ácsoljon néhány segítőtársával. A Futaki úti első világháborús honvéd katonatemetőbe szánva a keresztet, jelképezve velük a városi szeméttel letakart helyen a katonatemetőt. Azt a nagy keresztet is a műhelyben fűrészelték-ácsolták, amelyet az Újvidéken lemészárolt ártatlan áldozatainknak állítottunk. A rendőrség persze árgus szemekkel figyelte a ki-be járkálást. Hogy legyen a leskelődőknek bizonyítékuk is, írásbeli följelentést tett maga ellen. Sok víz lefolyt azóta a Dunán, sok államnak voltunk azóta már alattvalói, addig azonban nem jutottunk még el, hogy betekintést kaphattunk volna az akkori rendőri jelentésekbe.

Keresztjeinket minden esztendőben újra kellett ácsolni. A harmadik nagy keresztre ráírtuk, hogy harmadszor. A tizenharmadik úgy-ahogy áll ma is. Igencsak korhadtan, szövege olvashatatlan már, de áll. Volt azonban, hogy betonból öntöttük ki őket, ismeretlen tettesek azokat is eltakarították. E betonkeresztek egy példánya megmaradt egyik társuk garázsában. Mielőtt azonban az elsőket helyükre állítottuk volna, a temetőből eltakarítottuk a városi szemetet, s e közben számtalan katonasír emlékkeresztje került elő, velük együtt a halálraítélt katonatemető központi emlékműve, a turul-szobor. Csonkán, fej nélkül. Szőke Árpád, néhai küzdőtársunk vagy másfél évtizeddel ezelőtt egy újvidéki névtelen művésszel fejet faragtatott a turulnak, azt a megemlékezések alkalmából minden évben magával hozta, a szobormadár nyakára helyezte, majd a gyászünnepe elmúltával haza vitte. Özvegye nem túl régen közölte, hogy a fej megvan a garázsukban.

Feri azonban tett is valamit, hogy ne ez a méltatlan szobor és sírkereszt töredék-halom képezze az újvidéki áldozatok emlékművét, akiknek számát Dr. Mészáros Sándor, egykori történészünk mintegy másfél ezerre – más támpontja nem lévén – becsülte. Valami ahhoz hasonlóan törte a fejét, mint amilyen előtt városunk jobb érzésű lakossága az első újvidéki

razzia áldozatai iránti tiszteletüket szokták leróni. A kilencvenes évek végén fölkereste Makovecz Imrét, s előadta neki óhaját. Egy év sem telt bele, s világhírű műépítészünk elküldte neki a díjmentesen elkészített csonka-torony emlékművét. Azóta az újvidéki megemlékezések szervezői újabb feladatukká vállalták, hogy ezt építsük meg a katonatemetőbe. A feladatot minden valamire való politikai pártunk idővel nyilvánosan vállalta. Már csak Szerbia támogatása szükséges hozz. Azért kell az említett helyre építeni, mert Újvidékről és környékéről a vérengzések óta eltelt hetven esztendőben minden tömegsír eltűnt.

Papp Ferenc optimista harcos volt, hitte, hogy meg fogja érni a torony fölavatását, rajta az áldozatok névsorával. Nehéz eldönteni, mi a nehezebb feladat. A torony fölépítése, vagy a névsor összeállítása. Újvidékről ugyanis nem csupán a tömegsírok tűntek el, hanem az áldozatok névsorai is. Ez utóbbiak előkerülhetnek még, mint ahogyan az eltűnt kereszték egy részére is rátalált Papp Ferenc, a vasútállomás mögötti temető egyik sarkában. Előkerültek, mint a vérengzés leplezett és tagadott híre, amelyet azóta is terjesztenek tanúk és túlélők, hogy hamarosan könyv is készüljön az eseményekről. A mindig agilis, most minket itt hagyott társunk – ahogyan őt megismertük – odafönről sem mulasztja el figyelemmel kíséreni, mire megyünk mi ittmaradtak, s az utánunk jövők mire jutnak küzdelmünkkel. Ott is van már társa, például a minap ment el előtte a másik, a Földváron buzgólkodó keresztcsináló, Légyvári Sándor.

Újvidéken, 2014. október 14-én.

Matuska Márton